

**Stanowisko Komisji Nazewnictwa Polskiego Towarzystwa Fizycznego
w sprawie zakresu znaczeniowego terminu „substancja”
14 grudnia 2007 r.**

Komisja Nazewnictwa Polskiego Towarzystwa Fizycznego uważa, że – w zgodzie z powszechnym rozumieniem terminu „substancja” – tę ogólną nazwę można stosować (w sensie fizykochemicznym, a nie przenośnym, np. filozoficznym) do wszelkiej materii fizycznej o charakterze korpuskularnym. Zdaniem Komisji, zawężanie definicji substancji do materii *jednorodnej i o określonym składzie chemicznym*, spotykane w niektórych słownikach oraz leksykonach, powoduje następujące niekorzystne skutki: 1. prowadzi do rozmijania się nomenklatury naukowo-technicznej z językiem potocznym, opartym na intuicji; 2. utrudnia opisywanie jednym terminem najszerszej kategorii obiektów korpuskularno-materialnych, 3. często powoduje niestosowanie się do definicji nawet przez autorów podręczników, w których termin ten jest określony w sposób zawężający, 4. nie jest w zgodzie z polskim ustawodawstwem, np. z rozporządzeniem dotyczącym wykazu substancji niebezpiecznych.

Z tych względów Komisja wypowiada się za przyjęciem następującego zakresu znaczeniowego terminu „substancja”:

- *Substancje* składają się z materii o klasycznym charakterze korpuskularnym, czyli z cząstek posiadających masę.

To sformułowanie oznacza w języku fizyki, że w substancjach dominujący wkład do całkowitej energii układu wnosi *masa* obiektów (cząsteczek, atomów, cząstek), a nie ich energia kinetyczna, potencjalna itp.

Taki zakres znaczeniowy pokrywa się z zakresem przyjętym w niedawno wydanym „Nowoczesnym kompendium chemii” Wydawnictwa Naukowego PWN, Warszawa 2007 („Substancje składają się z cząstek o charakterze korpuskularnym”). Substancjami są zatem także mieszaniny substancji (substancje niejednorodne) lub materia o niezbyt ściśle określonym składzie chemicznym (np. drewno, powietrze czy ropa naftowa). Jeśli zachodzi potrzeba uszczegółowienia terminu, to naturalnie można użyć określeń dodatkowych, np. substancja jednorodna, substancja czysta, substancja szkodliwa itp.

W imieniu Komisji Nazewnictwa PTF

prof. dr hab. Bernard Jancewicz